

Mözsi Kapszeg-tó

A Kapszeg-tó egykor a mai Sárköz területén kalandozó Ős-Duna egyik mellékága volt, amely több száz éve, még a folyószabályozások előtti időben természetes úton fűződött le, és szakadt el a folyótól. A későbbi folyószabályozási munkálatok azonban még erre a morotvatóvá alakult egykori mellékágra is nagy hatással voltak. 1891-ben Tolnán a doromlási töltés megépülésével elrekesztették a folyótól a tolnai holtágakat, amelyekből nagy vizek idején a Kapszeg-tó is vízutánpótlást kapott, és megkezdődött a töltésen kívül rekedt területrészek kiszáritása. A Kapszeg-tó az 1956-os nagy árvíz idején kapott utoljára természetes úton Duna-vizet, amikor az áradó folyó áttörte a gátakat, és Tolna felől támadva elmosta a gátként is funkcionáló Sárbogárd-Bátaszéki vasútvonal töltését, majd elárasztotta a területet. Az ezt követő években kizárólag a mözsi belvíz-öblözetben összefolyt vizekből kapott némi utánpótlást a terület. A mezőgazdasági területről befolyó tápanyagokban gazdag vizek vélhetően hathatósan hozzájárultak az egyébként is gyorsan mocsarasodó morotvató szukcessziójának felgyorsulásához, ezért a holtágban a szabad vízfelületek nagysága rohamosan csökkent.

Mivel a közelmúltban nádat ritkán, vagy egyáltalán nem aratták, a tó növényi eredetű szerves anyagai a víz alá süllyedve elrothadtak, növelve a lágy Kapszeg-tó északi részén kialakult fűzlápon már a múlt század hetvenes éveiben is állandó, közel 300 párból álló vegyes gémtelep alakult, amely főleg bakcsók, kis kócsagok és néhány üstökös gém biztonságos költőhelye volt. A Magyar Madártani Egyesület Tolna megyei Helyi Csoportja rendszeresen figyelemmel kísérte a telep életét, a fiatal gémekeket minden évben gyűrűzték is. A nyár végi hónapokban a szekszárdi madarászok itt rendezték meg hagyományos madárgyűrűző táborukat, mert a Kapszeg-tó a környék egyik legértékesebb gémtelepét rejtette, és mert helyenként néhány száz méter széles, és több kilométer hosszú nádasa a nádi énekesmadarak vonulásában is kiemelkedő szerepet töltött be. Már ekkor is felvetődött a terület védetté nyilvánításának a gondolata, de erre mintegy 30 év múlva, 2006-ban került sor.

A tó nem közelíthető meg könnyen, a terület egy részére csak traktorral, terepjárával vagy csak gyalogszerrel lehet eljutni, mert a legértékesebb belső részek a kemény telek kivételével szinte megközelíthetetlenek, ugyanis nincsenek járható utak, a lápos, mocsaras dágványnak pedig nyáron még gyalogosan sem ajánlatos nekivágni, mert a vastag, híg iszap alatt ismeretlen mélységek rejtőzhetnek.

Páratlan gazdag élő és növényvilág található, a madárvilága különösen értékes. Bár a terület 2006 óta országos védettséget élvez, a Kapszeg-tó élővilágának alapfelmérése ez idáig még nem történt meg.

A tó teljes területét áthatolhatatlan nádas borítja. A tó belseje egy vékony töltésen közelíthető csak meg, de ezen sem lehet 150 m-nél mélyebbre hatolni. Az északi részen levő költési helyeket nem szabad ilyenkor megközelíteni. Kétéltűek, szitakötők garmadája uralja a terepet. A gazdag madárvilágra csak a madárdal utal, de ezek is inkább énekes madarak.

A mocsári nőszirm ennek a tónak a partján is tömeges.

Miután a terület védetté nyilvánítása hangsúlyozottan madárvédelmi célból történt, a horgászatot, a halászati hasznosítást és a vízivad vadászatát a potenciális zavaró hatások elkerülésnek érdekében a kezelési terv kategorikusan tiltja.

